

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG ĐẤU TRANH CHỐNG BỆNH QUAN LIÊU THAM NHŨNG, LÃNG PHÍ HIỆN NAY

TS TRƯƠNG NHƯ THỦY

Toà án nhân dân Quận 7, Thành phố Hồ Chí Minh

Ngày nhận:

27-12-2024

Ngày thẩm định, đánh giá:

31-12-2024

Ngày duyệt đăng:

9-1-2025

Tóm tắt: Trong sự nghiệp hoạt động cách mạng của mình, trên cương vị là người đứng đầu Đảng và Nhà nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có nhiều bài nói và viết về căn bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí trong cán bộ, đảng viên. Người đã nêu lên cách thức nhận biết về những căn bệnh này và tác hại của nó. Người coi đó là thứ giặc “nội xâm” gây ra những nguy cơ rất lớn làm mất niềm tin của dân đối với Đảng, dẫn đến sự sụp đổ chế độ; đồng thời Người đưa ra những chỉ dẫn để chữa trị những căn bệnh này. Trong giai đoạn hiện nay, để cuộc đấu tranh phòng, chống bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí đạt kết quả, thì điều quan trọng và cấp thiết là vận dụng linh hoạt, sáng tạo những quan điểm Hồ Chí Minh về đấu tranh phòng, chống “giặc nội xâm” một cách hiệu quả.

Từ khóa:

Tư tưởng Hồ Chí Minh; chống bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí; Đảng Cộng sản Việt Nam; Nhà nước; cán bộ; đảng viên

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về chống bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí

Chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận diện bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí

Quan liêu, tham nhũng, lãng phí là những hiện tượng xã hội “khuyết tật bẩm sinh” liên quan đến quyền lực nhà nước và cùng với sự tồn tại của nhà nước. Căn bệnh này khi trở nên trầm trọng sẽ là nguy cơ đe dọa sự tồn vong của đất nước và chế độ. Sớm nhận thức về những căn bệnh đó, ngay sau khi Cách mạng Tháng Tám thành công, nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ra đời, Đảng trở thành đảng cầm quyền, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có những cảnh báo về căn bệnh

quan liêu, tham nhũng, lãng phí, Người coi đó là một thứ “giặc nội xâm” cần phải phòng, chống và kiên quyết loại bỏ. Trước hết về bệnh quan liêu, Người đã có nhiều bài nói và viết chỉ rõ cách nhận biết trong cán bộ, đảng viên, tác hại của nó. Nhân kỷ niệm 5 năm ngày thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (2-9-1950) với bút danh XYZ, Người viết bài “Phải tẩy sạch bệnh quan liêu” đăng trên báo *Sự thật* số 140. Trong bài viết, Người chỉ ra cách nhận diện bệnh quan liêu ở người cán bộ, đảng viên qua lăng kính của họ đối với người, đối với việc, đối với mình: “Đối với người: Cấp trên đối với cấp dưới, cán bộ đối với nhân dân, quân quan đối với binh sĩ, bộ đối

đối với dân chúng - chỉ biết dùng mệnh lệnh...
Đối với việc: Chỉ biết khai hội nghị, viết nghị quyết, ra chỉ thị. Chứ không biết điều tra, nghiên cứu, đôn đốc, giúp đỡ, khuyến khích, kiểm tra.
Đối với mình: Việc gì cũng kèn càng, chậm rãi, làm cho qua chuyện. Nói một đường làm một nẻo. Chỉ biết lo cho mình, không quan tâm đến nhân dân, đến đồng chí... Trước mặt dân chúng thì lên mặt “quan cách mạng”¹.

Nhân kỷ niệm 6 năm nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ra đời (2-9-1951), Người viết bài “Cần tẩy sạch bệnh quan liêu mệnh lệnh”, với bút danh C.B, đăng trên báo *Nhân dân*, số 23. Người chỉ ra thêm cách thức nhận biết bệnh quan liêu của cán bộ, đảng viên đó là những cán bộ “Miệng thì nói “phụng sự, quần chúng” nhưng họ làm trái ngược với lợi ích của quần chúng, trái ngược với phương châm và chính sách của Đảng và Chính phủ”²; và nhiều khi trầm trọng đến mức “cán bộ lừa phỉnh dân, dọa nạt dân!”³. Người chỉ rõ người mắc bệnh quan liêu thường là cán bộ phụ trách, người đứng đầu cơ quan, tổ chức “Quan liêu là người cán bộ phụ trách nhưng xa rời thực tế, xa rời quần chúng... tác phong không dân chủ. Sợ phê bình và tự phê bình. Không giữ đúng nguyên tắc lãnh đạo tập thể, phân công phụ trách...”⁴.

Những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về bệnh quan liêu với các biểu hiện rất cụ thể và rõ ràng, mỗi người cán bộ và người dân đều có thể nhìn vào đó mà tự nhận biết, tự soi xét.

Chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về bệnh tham ô (tham nhũng)

Trong toàn bộ các bài nói và viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh không dùng từ tham nhũng mà Người gọi là tệ tham ô. Người chỉ rõ:

“Tham ô là gì?”

- Đứng về phía *cán bộ* mà nói, tham ô là: Ăn cắp của công là tư. Đục khoét của nhân dân. Ăn bớt của bộ đội. Tiêu ít mà khai nhiều, lợi dụng của chung

của chính phủ để làm quỹ riêng của địa phương mình, đơn vị mình, cũng là tham ô.

- Đứng về phía *nhân dân* mà nói, tham ô là: Ăn cắp của công, khai gian, lậu thuế”⁵.

Theo Người “*Tham ô là trộm cướp*”⁶ và nhấn mạnh tác hại của nó làm hại đến sự nghiệp xây dựng đất nước, xây dựng xã hội mới. “*Tham ô là hành động xấu xa nhất, tội lỗi, đê tiện nhất trong xã hội. Tham ô là trộm cắp của công, chiếm của công làm của tư. Nó làm hại đến sự nghiệp xây dựng nước nhà; hại đến công việc cải thiện đời sống của nhân dân; hại đến đạo đức cách mạng của người cán bộ và công nhân*”⁷.

Chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về bệnh lãng phí

Bệnh lãng phí được Người phân tích, chỉ dẫn một cách cụ thể: “*Lãng phí* tuy khác với tham ô ở chỗ người gây ra lãng phí không trực tiếp trộm cắp của công làm của riêng. Nhưng kết quả thì làm tổn hại rất nghiêm trọng cho Nhà nước, cho nhân dân. Lãng phí có nhiều nguyên nhân. Hoặc vì lập kế hoạch không chu đáo. Hoặc vì trong khi thực hiện kế hoạch tính toán không cẩn thận. Hoặc vì bệnh hình thức, xa xỉ, phô trương. Hoặc vì thiếu tinh thần bảo vệ của công. Nói tóm lại là vì thiếu ý thức trách nhiệm, thiếu ý thức quý trọng sức của, sức người của Nhà nước và của nhân dân”⁸.

Theo Người bệnh lãng phí có lúc còn gây hậu quả tai hại hơn cả căn bệnh tham ô, Người viết: “*Lãng phí* tuy không lấy của công dứt túi, song kết quả cũng rất tai hại cho nhân dân, cho Chính phủ. Có khi tai hại hơn nạn tham ô”⁹.

Chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về mối quan hệ giữa các bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí; nguyên nhân và tác hại của nó đối với Đảng, chế độ, đất nước và nhân dân

Hồ Chí Minh cho rằng các căn bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí có mối quan hệ với nhau, từ căn bệnh quan liêu sẽ dẫn đến tệ nạn tham ô, lãng phí, Người cho rằng: “có nạn tham ô và lãng phí

là vì **bệnh quan liêu**¹⁰. Người đã phân tích một cách cụ thể và rất sâu sắc về mối quan hệ nhân quả này “Vì những người và những cơ quan lãnh đạo mắc *bệnh quan liêu* thành thử có mắt mà không thấy suốt, có tai mà không nghe thấu, có chế độ mà không giữ đúng, có kỷ luật mà không nắm vững. Kết quả là những người xấu, những cán bộ kém tha hồ tham ô, lãng phí... Vì vậy, muốn trừ sạch nạn tham ô, lãng phí, thì trước mắt phải tẩy sạch bệnh quan liêu”¹¹.

Cùng với sự chỉ dẫn để nhận biết về các căn bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí, Hồ Chí Minh đã nêu lên nguyên nhân chính và những tác hại của nó. *Về nguyên nhân*: Trong bài “Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân”, Người đã chỉ rõ nguyên nhân của những căn bệnh này chính là bệnh cá nhân chủ nghĩa: “Do cá nhân chủ nghĩa mà ngại gian khổ, khó khăn, sa vào tham ô, hủ hóa, lãng phí, xa hoa. Họ tham danh trục lợi, thích địa vị quyền hành. Họ tự cao tự đại, coi thường tập thể, xem khinh quần chúng, độc đoán, chuyên quyền. Họ xa rời quần chúng, xa rời thực tế, mắc bệnh quan liêu... thiếu tính tổ chức, tính kỷ luật, kém tinh thần trách nhiệm, không chấp hành đúng đường lối, chính sách của Đảng và của Nhà nước”¹². Người chỉ rõ *tác hại và sự nguy hiểm* của những căn bệnh này đối với đất nước, Đảng và chế độ; coi đó là những căn bệnh ác tính thứ “giặc nội xâm” của đất nước và chế độ. Người nhấn mạnh những căn bệnh đó là đồng minh của chủ nghĩa thực dân và coi tội đó ngang với tội ác của bọn cướp và lũ Việt gian bán nước: “Tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu, dù cố ý hay không, cũng là *bạn đồng minh* của thực dân và phong kiến. Vì nó làm chậm trễ công cuộc kháng chiến và kiến quốc của ta. Nó làm hỏng tinh thần trong sạch và ý chí khắc khổ của cán bộ ta. Nó phá hoại đạo đức cách mạng của ta là cần, kiệm, liêm, chính. Để kháng chiến thắng lợi, để xây dựng nước nhà, chiến sĩ

thì hy sinh xương máu, đồng bào thì hy sinh mồ hôi nước mắt để đóng góp. Mà những kẻ tham ô, lãng phí và quan liêu thì phá hoại tinh thần, phí phạm sức lực, tiêu hao của cải của Chính phủ và của nhân dân. Tội lỗi ấy cũng nặng như tội lỗi Việt gian, mật thám”¹³. Từ việc chỉ rõ nhận diện biểu hiện căn bệnh quan liêu, tham ô, lãng phí, nguyên nhân tác hại của những căn bệnh đó, Người cho rằng cần thiết và cấp bách loại bỏ những bệnh đó vì “Tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu là kẻ thù của nhân dân, của bộ đội và của Chính phủ”¹⁴.

Quan điểm và chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về phòng chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu

Trước hết, theo Hồ Chí Minh cần coi chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí là một cuộc cách mạng, một cuộc chiến không khoan nhượng cần phải diệt trừ tận gốc và để cuộc cách mạng thắng lợi phải phát huy dân chủ, phát huy sức mạnh của toàn dân. Người cho rằng, một trong những nguyên nhân quan trọng của căn bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí là do xã hội cũ để lại, những biểu hiện lên mặt “quan cách mạng”, hay như “một người làm quan cả họ được nhờ” là mang nặng tư tưởng của chế độ xã hội cũ. Vì vậy, muốn xây dựng thành công xã hội mới tất yếu phải làm cách mạng xóa bỏ những cái cũ để xây dựng cái mới, Người cho rằng: “*Chống tham ô, lãng phí, quan liêu là cách mạng*. Cách mạng là tiêu diệt những cái gì xấu, xây dựng những cái gì tốt... chúng ta phải tẩy cho sạch hết những thói xấu của xã hội cũ”¹⁵ và “phải nhỏ cỏ cho sạch, nghĩa là *phải tẩy sạch nạn tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu*”¹⁶. Chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí là cuộc đấu tranh rất khó khăn và lâu dài, nếu chỉ dựa vào các cơ quan, lực lượng chuyên trách của Đảng và Nhà nước thì chưa đủ, chưa đảm bảo thành công mà phải phát huy dân chủ, dựa vào lực lượng toàn dân mới đảm bảo thắng lợi, Người chỉ rõ: “*Dân chủ* là dựa vào lực lượng quần chúng, đi đúng đường lối quần chúng. Cho nên phong trào

chống tham ô, lãng phí, quan liêu *ắt phải dựa vào lực lượng quần chúng* thì mới thành công”¹⁷.

Thứ hai, Hồ Chí Minh chỉ rõ, cần thiết phải làm tốt công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho cán bộ, đảng viên trong chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí. Người quan niệm rằng, cuộc đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí trước hết là một mặt trận thuộc lĩnh vực chính trị tư tưởng, để chiến thắng thì trước hết cần làm tốt việc tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức chính trị, tư tưởng của người cán bộ, đảng viên, làm cho họ phải hiểu biết một cách sâu sắc về những căn bệnh đó, tác hại của căn bệnh đó như là thứ “tội ác”, “giặc nội xâm” làm hại đến đất nước, chế độ và nhân dân, là kẻ thù của công cuộc đi lên xây dựng xã hội mới. Vì vậy, phải tuyên truyền “nói đi nói lại, cho mọi người đều hiểu: - Tham ô, lãng phí, quan liêu có hại cho dân cho nước thế nào?”¹⁸. Người nhấn mạnh lý do tại sao phải bắt đầu từ mặt trận tư tưởng để đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí, chỉ có đánh thông tư tưởng mới bảo đảm thắng lợi: “chống tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu cũng quan trọng và cần kíp như việc đánh giặc trên mặt trận. *Đây là mặt trận tư tưởng và chính trị*. Cũng như ở các mặt trận khác, muốn thắng ở mặt trận này, ắt phải có chuẩn bị, kế hoạch, tổ chức, ắt phải có lãnh đạo và trung kiên ... *Bước đầu là đánh thông tư tưởng*”¹⁹. Lý do mà Người đặt vấn đề làm tốt công tác tư tưởng lên hàng đầu là vì nguồn gốc của các bệnh đó là do tư tưởng không đúng “Quan liêu, tham ô, lãng phí cũng như mọi khuyết điểm”²⁰. Cùng với tuyên truyền, theo Hồ Chí Minh, để làm tốt công tác tư tưởng, để mọi người nhận biết được nguy cơ và tác hại của quan liêu, tham nhũng, lãng phí, thì phải coi trọng giáo dục chính trị, tư tưởng: “*lấy giáo dục làm chính*”²¹.

Những nội dung giáo dục chính trị, tư tưởng được Người chỉ rõ: “Đảng ta phải ra sức tăng cường giáo dục toàn Đảng về lý tưởng cộng sản chủ nghĩa,

về đường lối, chính sách của Đảng, về nhiệm vụ và đạo đức của người đảng viên ... bồi dưỡng tư tưởng tập thể, tinh thần đoàn kết, tính tổ chức và tính kỷ luật. Phải đi sâu đi sát thực tế, gần gũi quần chúng, thật sự tôn trọng và phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân”²² và việc giáo dục chính trị, tư tưởng là nhằm mục đích để mọi người nhận biết và đồng lòng đấu tranh chống “Quan liêu, tham ô, lãng phí là *tội ác*. Phải tẩy sạch nó để thực hiện cần kiệm liêm chính, để đẩy mạnh thi đua sản xuất và tiết kiệm, để đưa kháng chiến đến thắng lợi, kiến quốc đến thành công, để xây dựng thuần phong mỹ tục trong toàn dân, toàn quốc. Đó là một nhiệm vụ quan trọng của mỗi người chúng ta”²³.

Thứ ba, Hồ Chí Minh quan niệm, khi cán bộ vi phạm ngoài giáo dục thì cần xử lý nghiêm minh những hành vi tham nhũng, lãng phí, quan liêu bằng kỷ luật Đảng và pháp luật Nhà nước. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhắc nhở “Người đời ai cũng có khuyết điểm. Có làm việc thì có sai lầm”²⁴. Vì vậy, mà đối với cán bộ vi phạm khuyết điểm, Người luôn đặt lên hàng đầu việc dùng cách giải thích thuyết phục, cảm hóa, dạy bảo để cán bộ biết sai mà sửa. Tuy nhiên, đối với những cán bộ cố ý sai phạm, không chịu sửa đổi, phạm lỗi nghiêm trọng thì phải xử lý kỷ luật Đảng, xử lý bằng pháp luật thì “cần phải phân tách rõ ràng cái có sai lầm, phải xét kỹ lưỡng việc nặng hay nhẹ, phải dùng xử phạt cho đúng”²⁵. Người nêu rõ, cần phải xây dựng, ban hành những quy định pháp luật để xử lý và cần phải chú trọng việc hoàn thiện pháp luật, “Muốn trong sạch thì phải gây một phong trào chống tham ô, lãng phí. Pháp luật không trị hết được. Tự mình phải gây ra cái pháp luật để trị mình”²⁶.

Với quan điểm đó, ngay sau khi chính quyền về tay nhân dân, ngày 23-11-1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh 64-SL về việc thành lập Ban Thanh tra đặc biệt và một Toà án đặc biệt để

giám sát và xét xử các sai phạm của cán bộ trong các cơ quan nhà nước. Đặc biệt, trong Quốc lệnh do Người ký ngày 26-1-1946, trong 10 điều xử phạt thì có các tội “1. Thông với giặc, phản quốc sẽ bị xử tử... 8. Trộm cắp của công sẽ bị xử tử”²⁷.

Như vậy, theo Hồ Chí Minh, quan liêu, tham nhũng, lãng phí cũng như tội lỗi của bọn Việt gian bán nước, nếu không biết sửa chữa, hối cải hoặc gây ra hậu quả lớn thì sẽ bị pháp luật xử lý với những hình thức thích đáng đến mức nặng nhất là loại bỏ khỏi đời sống xã hội.

Thứ tư, Hồ Chí Minh cho rằng, muốn phòng, chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí, mỗi cán bộ, đảng viên cần phải nâng cao tinh thần tự tu dưỡng, rèn luyện của bản thân. Muốn trị tận gốc phải đánh thông tư tưởng cho cán bộ, đảng viên, làm cho mỗi người cán bộ, đảng viên phải hiểu và tự tu dưỡng, rèn luyện nâng cao đạo đức cách mạng: “Mỗi cán bộ, đảng viên phải đặt lợi ích của cách mạng, của Đảng, của nhân dân lên trên hết, trước hết. Phải kiên quyết *quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng...* Phải cố gắng học tập, rèn luyện, nâng cao trình độ hiểu biết để làm tốt mọi nhiệm vụ”²⁸. Người yêu cầu bản thân những cán bộ, đảng viên, nhất là đối với những cán bộ phụ trách phải “Tự mình phải làm gương mẫu cần kiệm liêm chính để *nhân dân noi theo*”²⁹.

2. Sự vận dụng của Đảng trong đấu tranh phòng chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu hiện nay

Một là, xác định tầm quan trọng của tính cấp thiết trong cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu

Sự vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh đã được khẳng định ngay trong Đại hội VI của Đảng mở đầu thời kỳ đổi mới: “Mỗi người cộng sản chúng ta cần phải suốt đời học tập, noi gương đạo đức, tác phong của Bác Hồ, người thầy vĩ đại của cách mạng

Việt Nam, ghi nhớ và làm theo lời dạy của Người, nâng cao đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, xứng đáng là người lãnh đạo và người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”³⁰. Đảng chỉ rõ sự vận dụng đó để góp phần nâng cao chất lượng đảng viên, sao cho “Trong tư tưởng cũng như trong hành động phải *triệt để chống tham nhũng, chống đặc quyền, đặc lợi*”³¹. Nhận thức về tầm quan trọng của tính cấp thiết trong cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu, tại HNTU 3 khóa X, Đảng đã ban hành nghị quyết chuyên đề về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng chống tham nhũng, lãng phí (Nghị quyết số 04-NQ/TW, ngày 21-8-2006). Đây được coi là nghị quyết chuyên đề đầu tiên trong lĩnh vực này. Nghị quyết nêu rõ thực trạng “Tham nhũng, lãng phí vẫn diễn ra nghiêm trọng ở nhiều ngành, nhiều cấp, nhiều lĩnh vực với phạm vi rộng, tính chất phức tạp, gây hậu quả xấu về nhiều mặt, làm giảm sút lòng tin của nhân dân, là một trong những nguy cơ lớn đe dọa sự tồn vong của Đảng và chế độ ta”³². Ở các kỳ Đại hội và nhiều HNTU tiếp theo, Đảng nhận định tình hình tham nhũng vẫn tiếp tục diễn biến ngày càng tinh vi và phức tạp. HNTU 4 khóa XII, ngày 20-10-2016, “Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng, ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ” đã chỉ rõ những biểu hiện của bệnh quan liêu, tham nhũng, lãng phí: “5) Quan liêu, xa rời quần chúng, không sâu sát cơ sở, thiếu kiểm tra, đôn đốc, không nắm chắc tình hình địa phương, cơ quan, đơn vị mình; thờ ơ, vô cảm, thiếu trách nhiệm trước những khó khăn, bức xúc và đòi hỏi chính đáng của nhân dân. 6) Quyết định hoặc tổ chức thực hiện gây lãng phí, thất thoát tài chính, tài sản, ngân sách nhà nước, đất đai, tài nguyên...; đầu tư công tràn lan, hiệu quả thấp hoặc không hiệu quả; mua sắm, sử dụng tài sản công vượt quy

định; chi tiêu công quỹ tùy tiện, vô nguyên tắc. Sử dụng lãng phí nguồn nhân lực, phí phạm thời gian lao động. 7) Tham ô, tham nhũng, lợi dụng chức vụ, quyền hạn cấu kết với doanh nghiệp, với đối tượng khác để trục lợi. Lợi dụng, lạm dụng chức vụ, quyền hạn được giao để dung túng, bao che, tiếp tay cho tham nhũng, tiêu cực”³³. Đại hội XIII (2021) của Đảng tiếp tục khẳng định: “Tham nhũng, lãng phí trên một số lĩnh vực, địa bàn vẫn còn nghiêm trọng, phức tạp, với những biểu hiện ngày càng tinh vi, gây bức xúc trong xã hội. Tham nhũng vẫn là một trong những nguy cơ đe dọa sự tồn vong của Đảng và chế độ ta”³⁴.

Hai là, phát huy dân chủ trong đấu tranh chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí

Kế thừa quan điểm phát huy dân chủ trong đấu tranh phòng chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu, Đảng khẳng định: “Phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và của toàn dân; thực hiện đồng bộ các biện pháp chính trị, tư tưởng, tổ chức, hành chính, kinh tế, hình sự”³⁵. Về nội dung này, Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã từng nói: “huy động sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng. Phát huy mạnh mẽ vai trò, trách nhiệm của cơ quan và đại biểu dân cử, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức thành viên; của nhân dân, cơ quan truyền thông và báo chí, doanh nghiệp, doanh nhân trong phòng, chống tham nhũng. Phải quán triệt sâu sắc quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “*Dân là gốc*”; dựa vào dân, lắng nghe dân, lắng nghe dư luận để chọn lọc, tiếp thu cái đúng, nhưng không đơn giản “theo đuôi”, chạy theo dư luận. Triển khai có hiệu quả hoạt động phòng, chống tham nhũng ra khu vực ngoài Nhà nước; tăng cường hợp tác quốc tế về phòng, chống tham nhũng”³⁶.

Ba là, vận dụng trong giáo dục cán bộ, đảng viên

Về chính trị, tư tưởng, trong thời kỳ đổi mới Đảng rất chú trọng công tác giáo dục chính trị, tư tưởng,

đạo đức, cho cán bộ, đảng viên. Đảng đã ban hành nhiều nghị quyết về xây dựng, chỉnh đốn Đảng như NQTƯ 4 khóa XI, NQTƯ 4 khóa XII, Nghị quyết số 21 khóa XIII...; những chỉ thị, quy định cụ thể để tăng cường giáo dục chính trị, tư tưởng cho cán bộ, đảng viên, như: Chỉ thị số 05-CT/TW, ngày 15-5-2016 của Bộ Chính trị khóa XII về “*Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*”, quy định số 08-QĐ/TW, ngày 25-10-2018 về “*Trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, trước hết là ủy viên Bộ Chính trị, ủy viên Ban Bí thư, ủy viên Ban Chấp hành Trung ương*”, Kết luận số 21-KL/TW ngày 25-10-2021 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về đẩy mạnh xây dựng; chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị; kiên quyết ngăn chặn, đẩy lùi, xử lý nghiêm cấm cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, biểu hiện “*tự diễn biến*”, “*tự chuyển hóa*”, Quy định số 144-QĐ/TW, ngày 9-5-2024 về chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới...

Việc giáo dục chính trị tư tưởng cho cán bộ, đảng viên là để làm cho tư tưởng thống nhất, nhận thức thống nhất về quan liêu, tham nhũng, lãng phí là quốc nạn, là “*giặc nội xâm*” cần phải tiêu diệt triệt để mới có thể đưa đất nước phát triển, như Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã từng phát biểu chỉ đạo tại Hội nghị toàn quốc Tổng kết 10 năm công tác phòng chống tham nhũng tiêu cực: “*Phòng, chống tham nhũng là “chống giặc nội xâm” ... đây là nhiệm vụ rất quan trọng, nhưng cũng vô cùng khó khăn, phức tạp, đòi hỏi chúng ta phải tiến hành một cách kiên quyết, kiên trì, liên tục, bền bỉ, “không nghỉ”, “không ngừng” ở tất cả các cấp, các ngành, các lĩnh vực; thực hiện đồng bộ các biện pháp chính trị, tư tưởng, tổ chức, hành chính, kinh tế, hình sự; với những bước đi vững chắc, tích cực, chủ động và có trọng tâm, trọng điểm...*”³⁷.

Đồng chí Tô Lâm, Tổng Bí thư của Đảng đã có bài viết về “*chống lãng phí*”, nhấn mạnh thêm

về cuộc đấu tranh phòng, chống lãng phí: “cần thống nhất nhận thức đấu tranh phòng, chống lãng phí là cuộc chiến chống “giặc nội xâm” đầy cam go, phức tạp; là một phần của cuộc đấu tranh giai cấp; có vị trí tương đương với phòng, chống tham nhũng, tiêu cực để xây dựng Đảng ta vững mạnh, “là đạo đức, là văn minh”. Tập trung tuyên truyền sâu rộng, nâng cao ý thức, trách nhiệm trong cán bộ, đảng viên và người lao động, trước hết là sự nêu gương của người đứng đầu tại từng cơ quan, tổ chức, cá nhân khu vực công, khu vực tư về ý nghĩa, tầm quan trọng và trách nhiệm thực hành tiết kiệm, chống lãng phí”³⁸.

Bốn là, vận dụng trong xây dựng thể chế, chính sách, pháp luật xử lý quan liêu, tham nhũng, lãng phí. Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh: “Đẩy mạnh xây dựng, hoàn thiện các quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước về kinh tế - xã hội, về kiểm tra, giám sát và phòng, chống tham nhũng, lãng phí, nhất là các quy định về kiểm soát quyền lực, trách nhiệm người đứng đầu, trách nhiệm giải trình, bảo đảm dân chủ, công khai, minh bạch”³⁹. Theo cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng cần “tiếp tục xây dựng, hoàn thiện đồng bộ thể chế về xây dựng, chỉnh đốn Đảng, quản lý kinh tế - xã hội và phòng, chống tham nhũng, tiêu cực; kịp thời khắc phục những bất cập, bịt kín những “khoảng trống”, “kẽ hở” để “không thể tham nhũng, tiêu cực”⁴⁰. “Tập trung hoàn thiện và tổ chức triển khai có hiệu quả thể chế phòng, chống lãng phí; xử lý nghiêm các cá nhân, tập thể có hành vi, việc làm gây thất thoát, lãng phí tài sản công”⁴¹.

Đề cao tinh thần tự tu dưỡng, rèn luyện của cán bộ, đảng viên dưới ánh sáng của tư tưởng Hồ Chí Minh, như cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã từng viết: “Cuối cùng, xét đến ngọn ngành mọi sự việc trên đời này là vấn đề con người, do con người, vì con người mà ra”⁴². Trong các văn kiện của Đảng về đấu tranh phòng chống tham nhũng,

lãng phí, quan liêu đều nhấn mạnh đến vấn đề tự bản thân mỗi cán bộ, đảng viên phải tu dưỡng, rèn luyện nâng cao phẩm chất đạo đức cách mạng, nói phải đi đôi với làm, gương mẫu thực hiện; phải biết tham nhũng, lãng phí, quan liêu là có tội với nhân dân, với Tổ quốc. Mọi cán bộ, đảng viên phải tự soi, tự sửa, giữ gìn phẩm chất đạo đức, đừng vương vào những chuyện tiêu cực, bất luận hoàn cảnh nào cũng không động lòng tham, không ham hố vật chất, quyền lực, danh dự mới là điều thiêng liêng cao quý nhất.

1. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQGST, H, 2021, T. 6, tr. 433
- 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 29. *Sđđ*, T. 7, tr. 176, 177, 355-356, 357, 357, 357, 357, 357-358, 357, 361-362, 355, 362, 358, 358, 457, 177
- 4, 8, 21. *Sđđ*, T. 14, tr. 141, 141, 141
- 7, 24, 25. *Sđđ*, T. 5, tr. 141, 323, 324
- 12, 22, 28. *Sđđ*, T. 15, tr. 547, 547, 547
- 20, 26. *Sđđ*, T. 8, tr. 140, 7
27. *Sđđ*, T. 4, tr. 189-190
- 30, 31. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2006, T. 47, tr. 821, 822
32. *Sđđ*, Nxb CTQGST, H, 2018, T. 65, tr. 520-521
33. Toàn văn Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII, mục II, tr. 7
- 34, 35, 39. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb CTQGST, H, 2021, T. 1, tr. 93, 194, 194-195
- 36, 37, 40. <https://baochinhphu.vn/tong-bi-thu-chi-ra-6-bai-hoc-5-giai-phap-kien-quyet-chong-giac-noi-xam-102220630163747959.htm>, ngày đăng 30-6-2022
- 38, 41. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/chong-lang-phi-20241013102423085.htm>, ngày đăng 13-10-2024
42. Nguyễn Phú Trọng: *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh*, Nxb CTQGST, H, 2023, tr. 51.